

คู่มือการฟังสวดศพ

พระคุณเจ้าพระราชธรรมเจดियाจารย์ หรือหลวงพ่อวิริยงค์ เจ้าอาวาส
วัดธรรมมงคล ได้เทศนาในงานสวดศพของนายสนิท เอกชัย วันที่ ๒๗
พฤษภาคม ๒๕๓๗ ณ ศาลา ๓ วัดธรรมมงคล มีข้อความดังนี้

วันนี้เป็นโอกาสที่อาตมาได้มาอธิบายบางสิ่งบางอย่างในงานศพของคุณสนิท
เอกชัย แต่ก่อนที่จะอธิบายเกี่ยวกับเรื่องนี้ให้ฟังนั้น ก็จะขอพูดถึงเรื่องของคุณสนิท
เอกชัย หรือในนาม “เรือใบ” ในหนังสือพิมพ์

ตระกูลนี้สนิทสนมกับอาตมาตั้งแต่เบื้องต้น คือตั้งแต่สร้างวัดขึ้นมา มีอะไรก็ได้
ปรึกษากันมาโดยตลอด ถือว่าเหมือนกันกับญาติ ไม่เป็นญาติก็เปรียบเหมือนกันกับ
ญาติ ได้มีการร่วมมือช่วยเหลือ บางครั้งบางคราวที่จะต้องมีการประกาศโฆษณาสิ่งต่าง ๆ
นั้น ทางคุณสนิท เอกชัย ก็ได้ช่วยพร้อมทั้งภรรยา

ความดีที่สะสม

คุณสนิท เอกชัย นับว่าเป็นคนดี หากว่าเป็นผู้ที่ไม่ดีก็คงจะไม่ได้รับการยกย่อง
สรรเสริญ แต่เพราะเป็นผู้ทรงไว้ซึ่งความดี

ความดีนั้นตกน้ำไม่ไหลตกไฟไม่ไหม้

อย่างที่ได้อธิบายในงานสวดศพในวัดธรรมมงคลนี้ อาตมาก็ยังไม่เคยเห็นพวงหรีดมากเท่านี้

ในแต่ละงานศพนับเป็นเวลาหลายสิบปีมา นับมาตั้งแต่เจ้าฟ้าเจ้าแผ่นดิน คือทั้งสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี สมเด็จพระเจ้าฟ้าหญิงจุฬาภรณวลัยลักษณ์ แม้กระทั่งนายกรัฐมนตรีผู้นำประเทศ หัวหน้าพรรคการเมือง พ่อค้าประชาชนให้การนับถือ มิฉะนั้นแล้วก็คงจะไม่นำพวงหรีดเหล่านี้มาวางไว้ที่นี่

ความดีนั้นเป็นสิ่งที่ทุกๆ คนต้องการ

แต่ว่าความดีนั้นจะเกิดขึ้นจากอะไรบ้าง

แม้ว่าจะเกิดจากความบริสุทธิ์ ความดีนั้นก็จริงยั่งยืน

ปรากฏว่าคุณสนธิ เอกชัย ได้ล้มป่วยลงเป็นเวลาอันยาวนานนับสิบปี แต่ความดีต่างๆ ก็ไม่ได้สูญสลายไปกับความป่วย ยังปรากฏชัดในเวลาถึงแก่กรรมก็ยังมีผู้มาเคารพศพ มาฟังพระสวดมนต์สวดพระอภิธรรมกันอย่างคับคั่ง ตลอดเวลาตั้งแต่วันเริ่มต้นจนกระทั่งถึงวันนี้

ความดีที่ได้สะสมขึ้นมา นั้น ไม่ใช่สิ่งที่สะสมขึ้นมาโดยง่าย เพราะว่าจะต้องก่อตัวมาตั้งแต่ศูนย์จนถึงหนึ่ง แล้วถึงห้า ถึงสิบ จนกระทั่งถึงร้อยถึงพัน

ความดีนั้นหากมีสิ่งไม่ดีเข้ามาทำลาย เพียงชั่วพริบตาเท่านั้น ความดีก็พลันสลายตัวไปในทันที ยกตัวอย่างที่มีมาในอดีตมากมาย สร้างความดีมาเป็นอันมาก แต่ว่าถูกสิ่งหนึ่งเข้ามาผจญ ก็ถูกลบและสลายตัวไป

ความดีจากการเสียสละ

เมื่อกกล่าวถึงคุณสนธิ เอกชัย ได้มีความดีมาจนกระทั่งถึงวาระสุดท้าย ซึ่งก็ทำได้ยากยากที่จะปรากฏมีในแต่ละครั้ง

เพราะอะไร

เพราะ การทำความดีนั้นคือการเสียสละ

การเสียสละตนเพื่อให้เกิดประโยชน์สุขแก่ผู้อื่น เมื่อผู้อื่นได้รับประโยชน์สุขแล้ว เขาเหล่านั้นก็จะเห็นบุญคุณ หรือมีความกตัญญู มีความเคารพ หรือมีความนับถือ เหล่านี้เป็นต้น

การสร้างความดีมาจนวาระสุดท้ายนั้น คือการเสียสละซึ่งในอดีตที่ได้เสียสละมา

การเสียสละเป็นสิ่งที่คนเราจะทำได้ยาก เนื่องจากคนเรานั้นเห็นแก่ตัว
กันเป็นส่วนใหญ่ การมีเงินมีทองมีข้าวมีของ มียศฐาบรรดาศักดิ์ ล้วนแต่เป็นสิ่งที่
ต้องการเพื่อตนเองทั้งสิ้น

การมีเงินมีทองมีข้าวมีของทรัพย์สินสมบัติเหล่านั้น หากใช้ให้เป็น มีสติปัญญา
ใช้เป็น ใช้เป็นคือการเสียสละ ก็จะเกิดประโยชน์สุขแก่ประชาชนเป็นอันมาก

การที่จะเสียสละออกไปแต่ละชิ้น แต่ละอันนั้น แสดงให้เห็นถึงความพยายามหรือ
เสียสละในจิตใจเป็นอย่างดี คุณธรรมข้อนี้ คุณสมิท เอกชัย มีอยู่ในตัวแล้ว แสดงให้
เห็นว่าได้เสียสละไม่ใช่เล็กน้อย แต่เป็นเสียสละที่ยิ่งใหญ่ จนกระทั่งปรากฏให้เห็น
เป็นประจักษ์ในวันที่สุดแห่งชีวิต

การเสียสละถือว่าเป็นธรรมะอันหนึ่งของพระพุทธศาสนา พระพุทธเจ้าได้ตรัสว่า
เมตตายังโลกนี้ให้ตั้งอยู่ได้ คือโลกนี้ทั้งใบ มีคนมากมายก่ายกองนับเป็นพันล้าน ตั้ง
กันอยู่ได้ยังเป็นโลกมนุษย์เพราะเมตตา

เมตตานั้นก็คือการเสียสละ การเสียสละความสุขของตนเพื่อบุคคลผู้อื่น ใน
ปัจจุบันโลกที่เราตั้งอยู่ได้เพราะอาศัยว่ามีผู้ที่มีการเสียสละมาเป็นจำนวนไม่น้อย
ในแต่ละประเทศ

ฟังสวดศพคือการฟังธรรมชั้นสูง

ที่นี้อาตมาจะพูดถึงเรื่องการสวดพระอภิธรรมที่พระท่านได้สวดกัน เราก็ได้ยิน
ได้ฟัง ไม่ว่าจะไปที่ไหน ท่านจะสวด กุสลา อัมมา อกุสลา อัมมา ฯ อยู่ตลอด

นี่เป็นธรรมเนียมที่พระต้องสวดกัน เมื่อมีงานศพก็จำเป็นที่จะต้องสวดขึ้น ข้อ
ความของกุสลา ธรรมาฯ นั้นถือว่าเป็นยอดของคำสั่งสอนของพระพุทธเจ้า

ท่านเกจิอาจารย์หรืออาจารย์ในปางก่อน มีความฉลาดมาก ที่ท่านได้นำเอา
พระอภิธรรมนี้มาให้พระสวดในงานศพ เพราะถือว่างานศพนั้นเป็นงานที่บุคคล
ทั้งหลาย มีความตั้งใจหรือจำเป็นอย่างหนึ่ง ที่จะต้องพากันมาร่วมงานศพ นับว่าเป็น
โอกาสที่จะได้ฟังธรรมะชั้นสูงของพระพุทธศาสนา

พระพุทธศาสนานี้มีคำสอนอยู่แปดหมื่นสี่พันพระธรรมขันธ์ หรือที่เรียกว่า

พระไตรปิฎกแปดหมื่นสี่พันพระธรรมขันธ์นั้น แบ่งออกเป็น พระสูตร พระวินัย พระ
ปรมาัตถ์

พระสูตรนั้นมีอยู่สองหมื่นสองพันพระธรรมขันธ์

พระวินัยมีสองหมื่นสองพันพระธรรมขันธ์

พระปรมาัตถ์นั้นมีสี่หมื่นสี่พันพระธรรมขันธ์

ในพระอภิธรรมเจ็ดคัมภีร์ที่พระสาวกนี้ ค่อย่อมาจากสี่หมื่นสี่พันพระธรรมขันธ์
ย่อลงมาเหลือเป็นพระอภิธรรมเจ็ดคัมภีร์

กัณฑ์ที่หนึ่ง กุสลา อัมมา อกุสลา อัมมาฯ

พระอภิธรรมเจ็ดคัมภีร์นั้นนับไปตั้งแต่คัมภีร์แรก ที่ท่านสาวก กุสลา อัมมา อกุสลา
อัมมาฯ นั้น คือท่านแสดงไปตั้งแต่ขั้นต่ำไปกระทั่งถึงพระนิพพาน

คนเรานี้จะต้องล้างตัวเสียก่อน ก่อนที่จะเข้านอนหรือก่อนที่จะไปทำอะไรให้
สะดวงสบาย ถ้าตัวยังสกปรก คือสกปรกไปด้วยซีโคลน ชีตม ชีเหงื่อ ชีโคล เรา
จะไปนอนก็ไม่สะดวง หรือจะไปทำอะไรมันก็เลอะเทอะไปหมด

ฉะนั้นคัมภีร์แรกนี้ที่เรียกว่า กุสลา อัมมาฯ ก็คือการล้างตัวให้สะอาดก่อน ก่อน
ที่จะทำธรรมะขั้นสูงต่อไป

กุสลา อัมมา นั้นคือการสร้างกุศลให้แก่ตัว คือเป็นผู้มีจิตใจที่ไม่อาฆาตจองเวร
และอยากจะทำบุญทำกุศล เขาเรียกว่าการกุศล หรืออยากจะทำบุญ
ให้ทานการกุศลต่างๆ ไม่ตระหนี่เหนียวแน่น เรียกว่าชำระความตระหนี่ หรือว่าชำระ
ความโลภในจิตใจ

อกุสลา อัมมา นั้นอย่าไปทำ เพราะว่าเป็นสิ่งที่ทำให้เราเปราะเปื้อน ให้ทำแต่
กุสลา อัมมา ซึ่งทำให้ตัวเราสะอาด อันนี้เรียกว่าข้อที่หนึ่ง คือกุสลา อัมมา

กัณฑ์ที่สอง ปัญจักขันธ์า รูปักขันโธฯ

คัมภีร์ที่สองท่านก็ยกจิตใจให้มีความรู้สูงขึ้น สูงขึ้นหมายความว่าให้รู้จักขันธห้า
หลังจากได้ชำระร่างกายของเราให้สะอาดแล้ว ก็เริ่มที่จะเอาของละเอียดเข้ามาใส่

เรียกว่า ปัญจักขันธ์า รูปักขันธ์า คือเอาขันธห้ามาแสดงให้ฟัง

ทำไมจึงเอาขันธห้ามาแสดงให้ฟัง

เพราะว่าเรายังไม่รู้ตัวของเรานี่คืออะไรกันแน่ มีศีรษะดำๆ คอแก้วๆ ขาสอง
แขนสอง เป็นมาอย่างไร ท่านก็แสดงไว้ในกัณฑ์ที่สอง ให้รู้ว่าอันนี้มันคือขันธห้า

มี รูป คือร่างกายอันนี้

เวทนา คือความเสวยสุข เสวยทุกข์

สัญญา คือความจำได้หมายรู้

สังขาร คือความปรุงแต่ง หรือเรียกว่าสิ่งต่างๆ ที่มันคิดมาในสมอง

วิญญาณ คือสิ่งที่เมื่อเราทำอะไรนี่ก็จะรู้ ตามรู้ไปหมดทุกอย่าง นี่เขาเรียกว่า
วิญญาณ

คนเรามีอยู่เพียงเท่านี้ ไม่มีมากไปกว่านี้ มีอยู่เท่านี้แหละ มีรูปหนึ่ง เวทนา สัญญา
สังขาร วิญญาณสี่ รวมเป็นห้า เขาเรียกว่าขันธห้า

นี่เริ่มที่จะให้คนเราได้รู้แล้วว่า อะไรที่มันสูงขึ้นมา อะไรที่สมควรที่เราจะใช้ความ
นึกคิดใช้ความรู้ไปพิจารณา

กัณฑ์ที่สาม สังคโห อสังคโห

กัณฑ์ที่สาม ท่านสวดว่า สังคโห อสังคโห สังคหิตนะ อสังคหิตัง

นี้แสดงให้เห็นความจริงที่มีอยู่ พระพุทธเจ้าแสดงสังขจะคือความจริง ความจริงที่
ว่านี้หมายถึงสังคหธรรม อสังคหธรรม

สังคหธรรม คือธรรมเป็นที่สุด คือธรรมที่ควรสังเคราะห์

อสังคหธรรม คือธรรมที่ไม่สมควรแก่การสังเคราะห์

สังเคราะห์คือวิเคราะห์

เช่นยกตัวอย่างผู้ที่เกิดขึ้นมาเป็นคน แล้วบอกว่าเกิดขึ้นมาชาติเดียวตายไปแล้ว
ก็สูญไปเลย อย่างนี้เป็นความคิดของมิจฉาทิฎฐิอันหนึ่งของมนุษย์ที่ยังไม่รู้จริง

ฉะนั้นในกัณฑ์ที่สามนี้ ท่านจึงแสดงว่าถ้าคนที่คิดว่าหรือกล่าวว่ สวรรค์ไม่มี
นรกไม่มีคนเกิดมาแล้วก็หมดไปเลย ไม่มีอะไรเหลืออยู่ นี่เขาเรียกว่าไม่ควรสังเคราะห์

หรืออสังคโห สังเคราะห์ไม่ได้ พุดไม่ได้เพราะมันผิดความจริง

ที่นี้คำว่า *สังคโหธรรม* หรือธรรมที่ควรสังเคราะห์ อธิบายกันแต่เพียงย่อๆ ก็คือ คนเราที่เกิดมา ก็ต้องมีทั้งร่างกายและจิตใจ จิตใจนี้ส่วนหนึ่งคือความนึกความคิด ร่างกายนี้ถ้าแตกสลายหมายถึงถ้าตายไปแล้วก็สลาย จุดไฟเผาไปจริง แต่ว่าใจนี้ไม่ได้สลายตามร่างกายนี้ไปด้วย

อันนี้พระพุทธเจ้าให้สังเคราะห์ คือวิเคราะห์ว่าความจริงเป็นเช่นนั้น

อย่างผู้ที่มาปฏิบัติธรรมนี้ ปฏิบัติเพื่อให้เกิดความสงบในจิตใจ อันนี้เป็นความถูกต้อง ผู้ที่ไม่รู้จักความสงบนั้นคือฟุ้งซ่าน ไม่มีจุดที่หมาย เมื่อไม่มีจุดที่หมายก็คือไม่มีสังคโห อสังคโหแปลว่าจุดที่หมายของคนไม่มี จะหาที่หมายไม่ได้

กัณฑ์ที่สี่ ฉ ปัญญาธิโยฯ

ในกัณฑ์ที่สี่ต่อไปนี้ ท่านว่า ฉ *ปัญญาธิโย* *ขันธปัญญาธิ* *อายุตณปัญญาธิ* ฯ

สิ่งต่างๆ ที่เกิดขึ้นมาในโลกนี้นั้น เขาไม่ได้พูดว่าตัวเขาเป็นอะไร อย่างไฟฟ้า ก็ไม่เคยพูดว่าตัวเป็นไฟฟ้า อย่างบ้าน ก็ไม่เคยพูดว่าตัวเองเป็นบ้าน ทุกอย่างที่เรามองเห็นอยู่ เก้าอี้ก็ตีตัวเองไม่เคยพูดว่าเป็นเก้าอี้ หรือฉันทันเป็นไฟฟ้า หรือว่าฉันทันเป็นบ้านอะไร

แต่ว่ามนุษย์นี้เข้าไปปัญญาธิสิ่งเหล่านี้ขึ้นมา ว่าสิ่งนี้คือไฟฟ้า สิ่งนี้คือเก้าอี้ สิ่งนี้คือบ้าน สิ่งนี้คือแผ่นดิน สิ่งนี้คือเมฆ สิ่งนี้คือพระอาทิตย์ สิ่งนี้คือพระจันทร์

ในกัณฑ์ที่สี่ที่พระพุทธเจ้าแสดงนั้น พระองค์ได้แสดงว่า ทุกคนนี้เกิดขึ้นมาจากความสมมุติ เมื่อสมมุติขึ้นมาแล้ว ก็ไปหลงความสมมุติอันนี้ขึ้นมาเอง

เหมือนกับที่เราเขียนรูปเสือ แท้ที่จริงการเขียนเสือมันไม่มีชีวิต เขียนลงไปบนกระดาษ พอเราเขียนลงไปแล้ว เราก็วิ่งหนีเสือเกือบตาย ก็เพราะว่าคนเรานั้นหลงสมมุติ

อย่างร่างกายของมนุษย์เรานี้ ได้สมมุติขึ้นว่า นี่คือผู้หญิง นี่คือผู้ชาย นี่คือตานี้คือผม อะไรต่างๆ เหล่านี้จิตใจเราเข้าไปสมมุติขึ้น เรียกว่าปัญญาธิขึ้น

เพราะฉะนั้นในโลกนี้ จึงเรียกว่า *โลกแห่งความสมมุติ*

เมื่อสมมุติขึ้นบัญญัติขึ้นแล้ว เราก็ไปหลงในสมมุติเหล่านี้ ก็เลยทำให้มนุษย์นี้
ไม่รู้ความจริง อันนี้เป็นกัณฑ์ที่สี่

กัณฑ์ที่ห้า ปุคโคโล อุปลักขิตย

กัณฑ์ที่ห้า นั้นท่านแสดงให้เห็นถึงความสูงขึ้นไป

ความสูงขึ้นของกัณฑ์ที่ห้า นั้น หมายถึงว่าเมื่อบุคคลที่หาหนทางที่จะสละนั้น
ต้องมีการทวนกระแส

คนที่ต้องการจะพ้นทุกข์ หรือต้องการจะได้ธรรมะชั้นสูง หรือต้องการอยากจะได้
ความสุขที่มีอยู่แล้วในโลกนี้ ต้อง *ทวนกระแสโลก* ไม่ให้เดินตามโลก ในกัณฑ์ที่ห้า
ท่านว่าอย่างนี้

ถ้าเรายังเดินตามอยู่ โลกว่าอย่างไร วิวัฒนาการอย่างไร สมมุติอย่างไร บัญญัติ
อย่างไร หลงพลอยตามไปตลอดกาล ชีวิตนั้นทั้งชีวิต เขาก็จะต้องเดินไปตามทางนั้น
จนกระทั่งถึงจุดจบ คือไม่สามารถจะรู้ความจริงได้

เพราะความจริงนั้นไม่ใช่เหมือนกับที่มนุษย์มีความเข้าใจ ฉะนั้นต้องทวน เขา
เรียกว่าทวนกระแสกลับมา

อย่างพระโศดาบันอย่างนี้ โสดา โสตะ แปลว่าทวนกระแส อย่างนางวิสาขา
ที่ได้สำเร็จเป็นพระโศดาบันตั้งแต่เมื่ออายุเจ็ดขวบ เพราะนางวิสาขาไปฟังธรรม
จากพระพุทธเจ้า แล้วจิตนี้มันทวนกระแสกลับ เมื่อทวนกระแสกลับคือไม่ไปตาม
กระแสที่เขาเรียกว่าโลก อย่างนี้มันดี เพราะจะกลับมาพบว่าไม่ใช่เหมือนอย่างที่
เขาสมมุติๆ กันมา

นี่คือกัณฑ์ที่ห้า

กัณฑ์ที่หก เย เกจิ กุสลา ธรรมมา ฯ

กัณฑ์ที่หกนั้น ท่านว่า *เย เกจิ กุสลา ธัมมา สัพเพ เต กุสลามูลาฯ เยวํ ปิน*
กุสลามูลา สัพเพ เต ธัมมา กุสลาฯ

กุสลาในกัณฑ์ที่หนึ่ง ท่านหมายถึงการทำบุญทำกุศล แต่มาถึงกัณฑ์ที่หกนี้ ท่าน

หมายถึงความฉลาด

ความฉลาดนี้จะเกิดขึ้นมาได้ ในเมื่อจิตนี้ทวนกระแสกลับมามหาเห็นของจริงแล้ว ก็เกิดความฉลาดขึ้น

ความฉลาดนี้เรียกว่า ปัญญา คือความฉลาดนี้ ย่อมจะถือว่าเป็นองค์แห่งปัญญา ที่ได้พิจารณาจนกระทั่งเห็นแล้วว่าสังขารนี้มันเป็นของไม่เที่ยง

ทุกคนเวลานี้เรานึกว่าสังขารมันเป็นของเที่ยง ฉันไม่แก่ ฉันไม่ตาย อย่างนี้ แท้ที่จริงมันต้องแก่ ต้องตาย

นี่คือปัญญาที่ได้ไปเห็นตามความเป็นจริง ว่าการที่เราจะไปรู้ว่าเราแก่เราตาย แล้วเราแก่ เราตายจริงๆ ด้วย

อย่างแต่ก่อนอาตมาผู้ยืนอยู่ที่นี่ มาอยู่วัดนี้ยังหนุ่มแน่นอยู่เลย เนื้อหนังก็ไม่เหี่ยว ตาก็ยังไม่โぼ ผมก็ยังไม่หงอก แล้วเวลานี้เป็นยังไง ผมก็หงอกแล้ว ตาก็โぼเข้าไป เนื้อหนังก็เหี่ยวแล้ว อายุมาถึง ๗๕ อย่างนี้ อันนี้แสดงให้เห็นถึงความไม่เที่ยง

ถ้าหากว่าคนที่ไม่มีปัญญา ขนาดนี้ยังตะปืดัง ไม่ใช่ไร ต้องเรียกว่าไม่มีปัญญา แล้วยังตะปืดังอยู่ อย่างนี้ เพราะว่ากัณท์ที่ทกนี้ท่านต้องการที่จะส่งเสริมให้เกิด ปัญญา ให้เกิดความฉลาด

ความฉลาดหรือปัญญานี้ ท่านหมายถึง โลกุตตรปัญญา ไม่ใช่เป็นปัญญา ธรรมดาๆ

กัณท์ที่เจ็ด เหตุปัจจัย อารมณปัจจัย ฯ

ที่นี้มาถึงกัณท์สุดท้าย ที่พระท่านว่า เหตุปัจจัย อารมณปัจจัย อธิปัตปัจจัย อนันตรปัจจัย สมันตรปัจจัย สหชาติปัจจัยฯ มีแต่โย เราได้ยินแต่ โย โย แต่ไม่รู้ว่าแปลว่าอะไร

นี่เป็นกัณท์ที่สำคัญอย่างยิ่ง ชื่อของคัมภีร์สุดท้ายนี้ เรียกว่า คัมภีร์มหาปฏิฐาน เรียกว่าอนันตนิย มีนัยยะที่นับไม่ถ้วน

ในข้อแรก เหตุปัจจัย มีเหตุเป็นปัจจัย ข้อนี้พระพุทเจ้าได้แสดงแก่ปัญจวัคคีย์ ทั้งห้า ปัญจวัคคีย์ทั้งห้าได้จำเอาคำสอนของพระพุทเจ้าข้อนี้ไปเทศน์ให้พระสารีบุตร พระสารีบุตรคืออัครสาวกเบื้องขวา บอกว่า ธรรมทั้งหลายเกิดจากเหตุ ธรรมทั้งหลาย

ดับไปก็เพราะเหตุ ข้อนี้ตรงกับ เหตุปัจจัย คือ มีเหตุเป็นปัจจัย
(ในข้ออื่นๆ ท่านแสดงให้เห็นปัจจัยต่าง ซึ่งมีอยู่มากมาย ให้พิจารณาเพื่อที่จะได้
เข้าใจธรรม)

ธรรมที่มอบให้

ในการที่คุณสนิท เอกชัย ได้มาทำศพในวัดธรรมมงคลนี้ อาตมาในฐานะเจ้า
อาวาสก็คงไม่มีอะไรที่จะให้มากกว่านี้ มีสถานที่ จัดการให้ และวันนี้ก็มาอธิบายธรรมะ
ที่ศาลาเมรุนี้ เป็นปีๆ ไม่ได้เหยียบเข้ามา แต่ว่าวันนี้ก็ได้มาอธิบายธรรมะครั้ง
สำคัญให้ฟัง

ฉะนั้นก็ขอให้ทุกคนที่มาในงานของคุณสนิท เอกชัย นี้ ถือว่าได้มาร่วมการกุศล
เพื่อระลึกถึงผู้ที่ล่วงลับไปแล้ว เป็นการแสดงถึงน้ำใจ

น้ำใจเป็นของหาได้ยาก

ขอให้ทุกคนมีความสุขสวัสดิ์